Identifying and determining the main variables of good organizational governance in Iran's regulatory bodies using the meta-analysis method (Case of Study: state Accounts Court)

- **Mohammad Abednejad** [۱]
- **rostam derakhshan** [۲]
- **Nasrin jazani**[۳]

Abstract

One of the important topics that has been paid attention to in the last decade is governance and the way of governance. Therefore, the purpose of this research is to identify and determine the main variables of good governance in Iran's regulatory bodies using the meta-analysis method. This thesis is practical and descriptive in terms of purpose. The present research has analyzed all the articles, books, theses and treatises between the years ۱۳۸۵ and ۱۴۰۲ about good governance by using the meta-analysis method, and ۴۲ cases were selected after screening. In this research, an exploratory design of categorization type has been used. In this project, qualitative data were first collected through library studies and evaluated based on the meta-analysis method. The results of data analysis show that the main variables of good governance in Iran's regulatory bodies can be divided into five categories: contextual, structural, regulatory, cultural, social, and functional, each of which is defined by an index. (۲۵ indicators) are defined. The results of this research showed that by focusing on the identified variables and implementing applicable proposals, regulatory institutions in Iran can strengthen their governance practices, improve organizational performance, and increase their overall effectiveness in performing their regulatory responsibilities. The obtained results can contribute to the continuous improvement of governance methods in regulatory institutions, especially the National Audit Office in Iran, and provide valuable insights to increase organizational effectiveness, transparency, and accountability.

Keywords: governance, good governance, regulatory institutions, meta-analysis.

[۱] Ph.D. Student, Department of Public Administration, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

[۲] Assistant Professor, Department of Public Administration, Ramhormoz Branch, Islamic Azad University, Ramhormoz, Iran

[۳] Associate Prof., Faculty of Economic and Political Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

شناسایی وتعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران (مورد مطالعه: دیوان محاسبات کشور)

- محمدعابدنژاد [۱]
- رستم درخشان [۲]
- نسرین جزنی [۳]

چکیده

یکی از موضوعات مهمی که در دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته است حکمرانی و شیوه حکمرانی است. لذا هدف این پژوهش شناسایی وتعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی کشورایران با استفاده از روش فراتحلیل می باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و توصیفی می باشد. پژوهش حاضر با استفاده از روش فراتحلیل به بررسی کلیه مقالات، کتاب ها، پایان نامه و رساله ها دربین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۲دربارهٔ حکمرانی خوب پرداخته است که پس از غربالگری ۴۲ مورد انتخاب شدند. در این پژوهش، از طرح اکتشافی از نوع مقوله‌بندی استفاده گردیده است. دراین طرح ابتدا داده‌های کیفی ازطریق مطالعات کتابخانه‌ای(فیش برداری) جمع‌آوری شده و براساس روش فراتحلیل مورد ارزیابی قرارگرفته‌اند. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که متغیرهای اصلی حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران را می‌توان پنج دسته زمینه‌ای، ساختاری، مقرراتی، فرهنگی واجتماعی، و عملکردی سازمان تقسیم می‌شود که هر کدام ازآنها بوسیله شاخص‌هایی (۲۵ شاخص)تعریف می‌شوند. نتایج این تحقیق نشان داد که با تمرکز بر متغیرهای شناسایی‌شده واجرای پیشنهادات قابل اجرا، نهادهای نظارتی در ایران می‌توانند شیوه‌های حاکمیتی خودرا تقویت کنند، عملکرد سازمانی را بهبود بخشند و اثربخشی کلی خودرا در انجام مسئولیت‌های نظارتی خود افزایش دهند. نتایج حاصله می‌تواند به بهبود مستمرشیوه‌های حاکمیتی در نهادهای نظارتی بخصوص دیوان محاسبات کشور در ایران کمک کرده و بینش‌های ارزشمندی را برای افزایش اثربخشی، شفافیت و پاسخگویی سازمانی ارائه دهد.

واژگان کلیدی: حکمرانی، حکمرانی خوب، دستگاه های نظارتی، فراتحلیل.

۱- دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

۲- استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران. نویسنده مسئول ، ایمیل: drazaduniversity@yahoo.com

۳ - دانشیار، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکدهٔ مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

۱. مقدمه

در دنیای امروز، مفهوم حکمرانی خوب به عنوان یکی از عوامل اصلی توسعه پایدار و افزایش کارآمدی نهادهای عمومی مورد توجه قرار گرفته است. دیوان محاسبات کشور به عنوان یکی از مهم‌ترین دستگاه‌های نظارتی، نقش اساسی در حفظ سلامت مالی و شفافیت اقتصادی دارد.

با این حال، چالش‌های متعددی در مسیر دستیابی به حکمرانی خوب در این نهاد وجود دارد که می‌تواند بر کارآمدی و اثربخشی آن تأثیر منفی بگذارد. این چالش‌ها شامل ضعف در ساختارهای نظارتی، ناکارآمدی در اجرای قوانین و مقررات، و عدم شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری می‌باشد **(جهانیان، ۱۳۹۷)**.

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها در این زمینه، نیاز به طراحی یک مدل حکمرانی خوب است که بتواند نقاط ضعف فعلی را شناسایی و برطرف نماید. مدل‌های حکمرانی خوب باید به گونه‌ای طراحی شوند که ضمن تقویت شفافیت و پاسخگویی، زمینه‌ساز ارتقای کارایی و اثرگذاری دستگاه‌های نظارتی باشند. این مدل‌ها باید بر مبنای اصول عدالت، شفافیت، مسئولیت‌پذیری و مشارکت عمومی بنا شوند تا بتوانند در ایجاد اعتماد عمومی و افزایش رضایت شهروندان مؤثر باشند **(محسنی، ۱۴۰۰)**.

یکی از موضوعات مهمی که از دهه ۱۹۸۰ به این سو در مؤسسات پژوهشی وآکادمیک علوم انسانی به خصوص در رشته ها علوم سیاسی و اجتماعی، اقتصاد، مدیریت و حقوق عمومی مطرح شده، موضوع «حکمرانی خوب» است. در صورتی که اعمال حاکمیت بر مبنای ویژگی های مهمی همچون: مشارکت دادن مردم و نهادهای مدنی در تصمیم سازی ها، حاکمیت قانون، التزام حکومت و شهروندان به قانون و باورها مدنی، پاسخگویی، فساد ستیزی ، ایجاد فرصت های برابر، عدم تبعیض و مانند آن باشد از آن می توان به «حکمرانی خوب» یاد کرد در جهت عکس، اگر اعمال حاکمیت بر مبنا ویژگی هایی همچون: قانون گریزی، خودسری حکومت، عدم تعامل حکومت و مردم، فساد و ناکارآمدی باشد از آن بایستی به عنوان « حکمرانی بد» یادکرد **(سردار نیا و شاکری، ۱۳۹۳)**. حکمرانی سیستمی است که توسط آن سازمان ها مدیریت و اداره می شوند و اینکه سازمان چگونه قرار است به اهدافش برسد، نوشتن قوانین و مقررات، فرایندهای تصمیم گیری سازمانی، تعیین ابزار بهینه سازی و نظارت بر عملکرد، چگونگی نظارت و ارزیابی ریسک اثرگذار است **(بحرینی و همکاران، ۱۴۰۰)**. دیوان محاسبات به عنوان یکی از اصلی‌ترین نهادهای نظارتی کشور، نقش حیاتی در حفظ سلامت مالی و اقتصادی ایفا می‌کند. با توجه به چالش‌های فعلی، از جمله فساد، ناکارآمدی و عدم شفافیت در نهادهای دولتی، ارتقاء حکمرانی خوب می‌تواند به بهبود

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

عملکرد این نهاد و افزایش اعتماد عمومی منجر شود. تحقیقات نشان می‌دهد که ارتقای حکمرانی خوب می‌تواند به کاهش فساد، افزایش کارایی و تقویت پاسخگویی کمک کند **(صادقی و همکاران، ۱۳۹۷)**.

حکمرانی خوب باید برای دستیابی به حداکثر سطح اعتماد عمومی نسبت به دولت اجرا شود، زیرا از ایده دولت برای فراگیر بودن و تعامل با مردم برای رقابت در سطح ملی و بین المللی حمایت می کند. به طور همزمان، به پاسخگویی ادراک شده به واکنش دولت ها نسبت به خواسته های عمومی مربوط می شود و بر حسب تمایل دولت برای پاسخ به
درخواست ها و شکایات شهروندان سنجیده می شود. علاوه بر این، دولت پاسخگو، دولتی است که توجه، تعامل، و ارائه بازخورد کارآمد دارد و با میزان ادراک عمومی از اینکه دولت به آنها گوش می دهد و به سؤالات آنها پاسخ می دهد سنجیده می شود **(منصور[۱]، ۲۰۲۱)**. پیشنیه حکمرانی خوب در اسلام سابقه دیرینه نسبت به الگوی غربی دارد. چرا که اسلام چهارده قرن پیش در زمانی که حکومت ها مستبد و به صورت دیکتاتوری اداره می شدند، طرح حکمرانی خوب را مطرح نموده و در عمل نیز آن را به اجراء درآورد. حکومت نبوی(ص) و نیز حکومت علوی(ع) به عنوان دو الگوی تاریخی از حکمرانی خوب در اسلام است که با تلاشهای فکری و عملی به بررسی مشکلات و مسائل حکومت پرداخته و شاخصهای حکمرانی خوب را عملا در جامعه پیاده می کردند. حکمرانی خوب از منظر اسلام عبارت است از حکمرانی که دارای شاخص های ذیل باشد؛ حاکمیت قانون، عدالت، مردم سالاری دینی، وحدت ملی، شفافیت، شایسته سالاری، ثبات سیاسی و نبود خشونت، اظهار نظر و پاسخگویی و کنترل فساد **(سلطانپور، ۱۳۹۷)**.

در دهه های اخیر مطالعات وسیعی در زمینه تدوین الگوی مطلوب حکمرانی در کشورها در جهت شناسایی و سنجش کمیت، کیفیت و نحوه اداره امور جامع صورت گرفته است که هر یک با رویکردی خاص این حوزه را مورد بررسی قرار داده است. بررسی ها نشان می دهد چارچوب های نظری و عملیاتی مناسب و مدون شده ای در این مطالعات وجود ندارد، تا بتوان با استفاده از این چارچوب ها اقدام به بررسی شیوه حکمرانی در حوزه ها و جوامع مختلف کرو و عملکرد آنها را ارزیابی کرد. بدیهی است نبود ابزار و یک سنجه جامع در مطالعات حکمرانی کشورها، منجر به تدوین پژوهش های پراکنده و بدون پشتوانه نظری شده و نیم تواند به توسعه ادبیات حکمرانی متناسب با اقتضائات کشورها کمک کرد **(امیری و همکاران، ۱۳۹۹)**. با توجه به این امر که کشور ایران از یک طرف، یک کشور اسلامی است، و از طرفی دیگر سازمان های ایرانی مجبور هستند با دیگر

[۱] Mansoor

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

سازمان ها در دیگر کشور های جهان ارتباط داشته باشند که قوانینی متفاوت دارند و لذا بحث حکمرانی در سازمان های ایرانی را کمی دشوار نموده است. ارتقاء حکمرانی خوب در دیوان محاسبات می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر سایر نهادهای دولتی و عمومی داشته باشد. تحقیقات نشان می‌دهد که نهادهای نظارتی قوی و کارآمد می‌توانند به بهبود عملکرد سایر نهادهای دولتی و افزایش کیفیت خدمات عمومی منجر شوند **(جهانیان، ۱۴۰۰)**. از این رو، طراحی و اجرای مدل حکمرانی خوب در دیوان محاسبات نه تنها به ارتقاء این نهاد کمک می‌کند، بلکه می‌تواند بهبود کلی حکمرانی در کشور را نیز تسریع بخشد

لذا این ضرورت بنظر می رسید که این تحقیق به طراحی و ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی بپردازد. با توجه به اهمیت حکمرانی خوب در سازمان ها، هدف از اجرای پژوهش حاضر بررسی شاخصه های یک حکمرانی خوب می باشد و در همین راستا سوال اصلی پژوهش به این صورت مطرح می گردد که متغیرهای حکمرانی خوب در دستگاه های نظارتی کدامند؟

۲. مبانی نظری و پیشینهٔ پژوهش

حکمرانی عبارت است از «تعیین کاربردهای گسترده ای که منابع سازمانی برای آن مستقر می شوند و حل و فصل تعارضات بین افراد بی شمار در سازمان ها». حاکمیت رفتار اعضای سازمان را هدایت و کنترل می کند. در ادبیات بیشتر حاکمیت به عنوان ترکیب دو مسئولیت اصلی تعیین جهت استراتژیک کسب و کار و ایجاد تعادل پویا بین گروه های ذینفع، ترکیب ائتلاف غالب شرکت و سهامداران توصیف شده است **(کالمونزر و همکاران ، ۲۰۲۰)**. در سال های اخیر، حکمرانی تبدیل به موضوعی مهم در مدیریت بخش دولتی و عمومی شده است و این مسئله به واسطه نقش مهمی است که حکمرانی در تعیین سلامت اجتماع و به تبع آن هموار کردن مسیر توسعه ایفا می کند. همچنین، حکمرانی خوب از جمله جدیدترین راه حل های مطرح شده برای رفع کاستی ها و توسعه پایدار، می باشد. شناخت موانع تحقق حکمرانی خوب در یک نظام، سازمان، شرکت و یا شهر و منطقه مسیر توسعه آن را هموار می گرداند **(ایوبی و همکاران، ۱۴۰۱)**. در سطح کسب وکار، حکمرانی خوب برای عملکرد خوب سازمان ضروری است و یکی از دیدگاه های عملکرد خوب شرکت ها این است که نظارت و بدین سان مدیریت یک سازمان با نظارت منابع مالی و زیست محیطی سازمان مرتبط باشد. تا سال ۲۰۱۳، کدهای حکمرانی در بیش از ۹۰ کشور در سراسر جهان ایجاد شده بود. این مفهوم صرفاً به این معناست که سازمان ها چگونه خودشان را اداره می کنند؟ مهم

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

ترین نکته این است که حکمرانی سازمان ها تنها وسیله ای است که سازمان ها برای دستیابی به اهداف و استراتژی های خود بکار می گیرند. حکمرانی خوب به سه عرصه سازمانهای دولتی، سازمانهای خصوصی و جامعه مدنی مرتبط است و می توان الزامات ساختاری آن را به این سه عرصه تسری داد(**غفاری، ۱۳۹۷**).

شیوه های حکمرانی خوب برای تقویت و گسترش اقتصادها امری ضروری هستند. از این رو، هرگونه اقدامی برای بهبود حاکمیت نهادی باید حفظ شود. حکمرانی خوب را می توان از راه های متعددی استنباط کرد. از جمله تخصیص عاقلانه منابع، خدمات عمومی کارآمد با تصمیم گیری شفاف و اجرای موثر سیاست ها بدون تخلف و فساد. به علاوه این که، «مجموعه فزاینده ای از شواهد نشان می دهد که حکمرانی مؤثر نه تنها عملکرد سازمان را افزایش می دهد، بلکه انطباق سازمان با مقررات، قوانین، استانداردها و انتظارات عمومی را نیز ارتقا می بخشد. این موضوع هم در بخش خصوصی و هم در بخش دولتی صادق است. علاوه بر این، حکمرانی خوب صرفاً به کار بردن ارزش‌های خوب نیست، بلکه عملکرد و انطباق باید بر این اساس متعادل شوند (**ابراهیم و همکاران، ۲۰۲۰**). اما در عین حال، هیچ مدل جهانی یا واحدی برای حکمرانی خوب وجود ندارد که در همه شرایط قابل اجرا باشد (**یوسف و همکاران، ۲۰۱۶**). از سویی گفته می شود که، امروزه پارادایم حکمرانی خوب یک شیوه رایج و مسلط برای اداره جامعه در سطح جهان بوده و متفاوت از دولت و حکومت است. در حکمرانی خوب، فساد در حداقل میزان خود است؛ دیدگاه حداقل ها به حساب آورده می شود و صدای اقشار آسیب پذیر در تصمیم گیری ها شنیده می شود (**مولائی و همکاران، ۱۳۹۸**). حکمرانی خوب مفهوم بسیار گسترده و پر ارزشی است که اغلب به صورت هنجاری و برای ترویج برخی اقدامات توسط دولت ها و/یا برای مشخص کردن تمایز از شیوه های حکمرانی بد، مانند فساد، حمایت، عدم شفافیت و غیره استفاده می شود (**سانسینو و همکاران[۱]، ۲۰۱۷**).

حکمرانی خوب زمانی قابل مشاهده است که یک کسب و کار به شیوه ای مناسب هدایت و مدیریت شود. در این راستا، سازمان باید بتواند رفاه را به ارمغان آورد و بهترین اقدامات را برای برآورده کردن انتظارات ذینفعان ارائه دهد. حکمرانی خوب به معنای شیوه های مدیریت خوب، برآوردن نیازهای مختلف ذینفعان و توانایی مقابله با چالش هایی مانند چالش های ناشی از محیط پویا است. علاوه بر آن، «حکمرانی خوب به معنای تأمین عدالت، توانمندسازی، اشتغال و تضمین خدمات کارآمد می باشد» (**ابراهیم و همکاران[۲]، ۲۰۲۰**). واژه حکمرانی، مفاهیم متعددی را دربر می گیرد نظیر، اقدام یا فرآیندی در راستای جهت دهی و کنترل مقتدرانه یا روشی که سازمان ها یا کشورها در بالاترین

[۱] Sancino
[۲] Ibrahim

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

سطح، برای مدیریت سیستم های خود در راستای انجام ماموریت های تعیین شده به کار می برند **(قربانیان و همکاران، ۱۴۰۰)**.

حکمرانی خوب را می‌توان به عنوان پیوندی بین مفهوم دموکراسی و حاکمیت قانون درک کرد که اغلب به آن حکومت قانون دموکراتیک می‌گویند. از این رو، تقویت موقعیت اقلیت های قومی کیفیت دموکراسی و حاکمیت قانون را در کشور نیز بهبود می بخشد. دموکراسی که دربرگیرنده باشد مشارکت بهتر اقلیت های قومی را تسهیل می کند. با توجه به حاکمیت قانون، حکمرانی خوب از دولت می‌خواهد که از اختیارات خود برای ارائه اقدامات مثبت به اقلیت‌های قومی استفاده کند **(مروان[۱]، ۲۰۱۹)**. از بسیاری جهات، این موضوع نشان داده شده است که معماری‌های سیاسی و نهادی باید درست باشند تا حکمرانی خوب سازگار و ترویج شود. «حکمرانی» در زمینه مدیریت دولتی، به «هنر دولت» اشاره دارد و به صورت همزمان، نیاز به مدیریت و پیمایش حوزه ها و بازیگران جامعه مدنی درگیر در ایجاد خط مشی عمومی است. اگر این دو اصطلاح در کنار هم قرار گیرند، به توانایی دولت ها در اجرای تغییرات و میزان پاسخگویی آنها به تغییرات اجتماعی اشاره دارد. این موضوع همچنین توانایی ایجاد ظرفیت و انعطاف‌پذیری و بهینه‌سازی مناسب و انعطاف‌پذیری منابع در پاسخ به چالش‌های فرعی ملی، ملی و بین‌المللی را دارد **(کولونلی و همکاران[۲]، ۲۰۱۷)**.

حمزه محمد[۳](۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان حکمرانی خوب و نقش قانونگذاران در دولت های محلی در نیجریه و با هدف بررسی حکمرانی خوب که در دولت‌های محلی نیجریه با بررسی نقش‌ها و مسئولیت‌های قانون‌گذاران دولت محلی که مسئول شاخه‌های مردمی توسعه در حکومت پرداخت. به عنوان نزدیک ترین لایه حکومت به شهروندان، انتظار می رود که حکمرانی خوب باید از دولت محلی شروع شود. ماهیت این پژوهش توصیفی است بدین معنا که موضوعات مفهومی گسترده ای را در مورد نقش دولت محلی، قوه مقننه دولت محلی و حکمرانی خوب تعریف کرده است. همچنین این پژوهش به نقش قوه مقننه دولت محلی و اثربخشی این ارگان دولتی در تضمین و حفظ حکمرانی خوب در سیاست نیجریه پرداخته است. در این پژوهش در ارزیابی و رسیدگی به شکاف ها و همچنین ردیابی عملکرد در حکمرانی بسیار مرتبط می شود. **قیوم و همکاران[۴] (۲۰۲۲)**، پژوهشی را با عنوان آیا برچسب اسلامی عملکرد محیطی، اجتماعی و حکمرانی خوب را نشان می دهد؟

---

۱ Marwan

۲ Connolly

۳ Hamza Mohammed

۴ Qoyum

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

شواهدی از شرکت های منطبق با شرعیت در اندونزی و مالزی انجام دادند. این مطالعه به طور تجربی تأثیر برچسب اسلامی بر عملکرد محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را بررسی می‌کند. انتظار می‌رود شرکت‌های اسلامی در اندونزی و مالزی که بدهی کمتر و درآمد غیر شرعی کمتری دارند و استانداردهای اخلاقی بالاتری دارند، به محیط زیست و جامعه کمک بهتری داشته باشند. شرکت‌های مورد آزمایش در اندونزی و مالزی، که دو کشور نوظهور در آسه‌آن (انجمن کشورهای جنوب شرقی آسیا) هستند، تفاوت قابل‌توجهی را در عملکرد کلی محیطی و اجتماعی نشان می‌دهند، اما در کیفیت حاکمیت تفاوتی را نشان ندادند. همچنین، این مطالعه تأثیر معنادار بر عملکرد استفاده از معیارهای اسلامی برای اهرم، حساب های دریافتنی و وجه نقد را مستند می کند. به طور کلی شرکت‌هایی که برچسب اسلامی دارند، عملکرد محیطی و اجتماعی بهتری دارند، اما عملکرد حاکمیتی ندارند و سیاست های مربوطه در این زمینه باید تعدیل شود.

منصور (۲۰۲۱)، پژوهشی را با عنوان اعتماد شهروندان به دولت به عنوان تابعی از حکمرانی خوب و ارائه اطلاعات با کیفیت توسط سازمان دولتی در رسانه های اجتماعی در طول کووید-۱۹ انجام دادند. شواهد موجود در ادبیات نشان می دهد که شیوه های حکمرانی خوب بر نگرش ها و رفتارهای شهروندان نسبت به دولت تأثیر می گذارد. بنابراین، بر اساس تئوری حکمرانی خوب، مطالعه حاضر با هدف بررسی تجربی چگونگی ارتقای عملکردهای حکمرانی خوب اعتماد عمومی را با مکانیسم اساسی واکنش درک شده حکومت نسبت به COVID-۱۹و نقش تعدیل‌کنندگی ارائه اطلاعات با کیفیت از سوی سازمان دولتی در زمینه رسانه های اجتماعی انجام داد شد. نتایج نشان دهنده ارتباط مستقیم و غیرمستقیم شیوه های حکمرانی خوب با اعتماد عمومی به دولت از طریق واکنش ادراک شده حکومت به عنوان میانجی بود. به همین ترتیب، نتایج نشان داد که کیفیت اطلاعات رسانه های اجتماعی با واکنش ادراک شده حکومت تعامل دارد و اعتماد عمومی به دولت را افزایش می‌دهد. **آلباتی و همکاران (۲۰۲۱)**، پژوهشی را با عنوان قابل اعتماد بودن، حکمرانی خوب و ریسک پذیری در کشورهای حوزه خاورمیانه و شمال آفریقا به بررسی نقش قابلیت اعتماد و کیفیت حاکمیت در رفتار ریسک پذیری بانک ها، همراه با سایر متغیرهای خاص بانک ها و کشورها که معمولاً مورد مطالعه قرار می گیرد، پرداختند. با استفاده از مجموعه داده ای متشکل از ۲۰۲ بانک در ۱۶ کشور در خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ و یک روش دو مرحله ای تعمیم یافته از روش لحظه ها، قابلیت اعتماد به طور مستقیم در رابطه با ریسک پذیری و به طور غیرمستقیم از طریق کیفیت کانال حکمرانی مورد آزمایش قرار گرفت. نتایج پ نشان داد که قابل اعتماد بودن، ریسک‌پذیری را کاهش می‌دهد، در حالی که کیفیت حاکمیت، رفتار ریسک‌پذیری بانک‌های منا را تشدید می‌کند. با این حال، تأثیر اعتماد بر ریسک پذیری با حکمرانی خوب تغییر

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

می کند که نشان دهنده تأثیر جایگزینی اعتماد بر ریسک پذیری بوده و این به دلیل وجود نهادهای رسمی ضعیف در کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا است.

مهرابی و همکاران(۱۴۰۲)، در پژوهشی به ارائه مدل حکمرانی در فدراسیون های ورزشی: رویکرد حکمرانی خوب پرداختند. این پژوهش از نظرهدف کاربردی و از نظر روش تحلیلی- توصیفی بود. جامعهٔ آماری تحقیق را ذی‌نفعان هشت فدراسیون فوتبال، والیبال، بسکتبال، هندبال، کشتی، تکواندو، وزنه‌برداری و جودو تشکیل می‌داد که از میان آنها ۳۰۵ نفر به‌صورت تصادفی به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. بر اساس نظر خبرگان شاخص‌ها در هشت عامل شفافیت و پاسخگویی، مشارکت‌جویی، قانون‌مداری، مسئولیت‌پذیری، مبارزه با فساد، رعایت موازین اخلاقی، نظارت و کنترل و اثربخشی قرار گرفتند. همچنین مشخص شد که این عوامل بر رفتار حکمرانی خوب در فدراسیون‌های ورزشی تأثیرگذارند و مدل ترسیم‌شده در این خصوص از کیفیت مناسبی برخوردار بود. این پژوهش یک مدل بومی برای حکمرانی خوب در فدراسیون‌های ورزشی کشور ارائه داد.

ایوبی نجف آبادی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان طراحی مدل مطلوب حکمرانی خوب شهری در اصفهان با رویکرد تحلیل موانع برنامه ریزی و مدیریتی به بررسی موانع برنامه ریزی و مدیریتی حکمرانی خوب شهری به منظور ارائه مدل مطلوب پرداختند. در این پژوهش، ابتدا موانع مذکور از طریق مطالعات کتابخانه ای و اکتشافی و سپس نظرسنجی از خبرگان آگاه به موضوع با استفاده از تکنیک دلفی، مورد شناسایی قرار گرفت و سپس این عوامل در قالب الگوی طراحی شده در جامعه آماری مورد نظر به آزمون گذاشته شد. جامعه آماری پژوهش کلیه کارکنان شهرداری اصفهان با تعداد ۱۶۹۳بود. که با استفاده از فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی متناسب با حجم طبقه تعداد ۳۱۵نفر بعنوان نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش جهت گردآوری اطلاعات، از دو پرسشنامه حکمرانی خوب و موانع برنامه ریزی استفاده شد. یافته های پژوهش ضمن تأیید الگوی پیشنهادی پژوهش، نشان داد موانع برنامه ریزی و مدیریت، بر حکمرانی خوب شهری در شهرداری اصفهان اثر منفی و معناداری دارد. براساس مقدار ضریب تعیین، ۲درصد از تغییرات حکمرانی خوب شهری توسط موانع برنامه ریزی و مدیریتی تبیین می شود.

حاجیلو و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به طراحی و اعتباریابی الگوی توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب در دانشگاه های علوم پزشکی تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پرداختند. این پژوهش با رویکرد ترکیبی انجام گردید. در مرحله کیفی از طریق تحلیل محتوای عرفی با بررسی متون و مصاحبه عمیق و نیمه ساختار یافته با ۱۲ نفر از خبرگان حوزه منابع انسانی در وزارت بهداشت و دانشگاه های علوم پزشکی، الگوی توسعه منابع انسانی طراحی و در بخش کمی، اعتبار و برازش الگو با تکمیل پرسشنامه توسط ۱۶۲ نفر از کارشناسان مربوطه از طریق

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

تحلیل عامل تاییدی و تکنیک سوارا تعیین شد. یافته های پژوهش نشان داد که مدل توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب شامل ده عامل (پاسخگویی، شفاف سازی، ظرفیت سازی حکمرانی و توسعه، نگرش و هویت بخشی، هماهنگ سازی، نتیجه گرایی، اثربخشی نقش ها و وظایف، توسعه فرهنگی اجتماعی، توسعه فردی، توسعه آموزشی) در شش طبقه بود و ارتباط بین عوامل یاد شده در قالب مدل ارائه گردید. همچنین در اولویت بندی معیارهای اصلی مشخص شد به ترتیب نگرش و هویت بخشی، هماهنگ سازی، توسعه فرهنگی – اجتماعی و توسعه آموزشی دارای اهمیت بالایی هستند.

۳. روش شناسی پژوهش

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر شناسایی وتعیین متغییرهای اصلی حکمرانی خوب سازمانی در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران است؛ روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی؛ برحسب نوع داده، کیفی؛ و برحسب روش گرداوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، توصیفی- پیمایشی بود. در این پژوهش از طرح اکتشافی از نوع مقوله‌بندی استفاده می‌شود. در این طرح ابتدا داده‌های کیفی از طریق مطالعات کتابخانه‌ای(فیش برداری) جمع‌آوری می‌شود و براساس فراتحلیل[۱] مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. فراتحلیل یک روش تحقیق کیفی است که با کمک روش‌های آماری یافته‌های پژوهش‌های گوناگون را تحلیل و یکپارچه‌سازی می‌کند. این روش از ترکیب یافته‌های گوناگون تحلیل‌های آماری حاصل می‌شود. مطالعات علمی با روش فرا تحلیل زمانی انجام می‌شود که چندین مطالعه علمی وجود داشته که همگی برحسب یک هدف یا بررسی وجود یک اثر صورت گرفته شده و بخواهیم نتایج و همچنین خطای آن‌ها را با یکدیگر مقایسه و نتیجهٔ جدید به عنوان برآیند نتایج قدیم، حاصل نماییم. در هر یک از روش‌های تحلیلی، میزان خطای مشخصی توسط محقق گزارش شده است. در فرا تحلیل قرار است به کمک نتایج به دست آمده، خطای مورد مطالعه کاهش یافته و ترکیبی از همه تحقیق‌ها حاصل شود. جامعهٔ آماری تحقیق حاضر شامل کلیه مقالات، کتاب ها، پایان نامه و رساله های منتشر شده در مراکز وپایگاه های معتبر علمی (مثل پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)، پایگاه الزویر و پایگاه اسپرینگر) بین سالهای ۱۳۸۵ تا۱۴۰۲ در حوزه حکمرانی خوب می‌باشد. جهت یافتن پژوهش‌های مربوط از منابع اطلاعاتی مثل پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)،

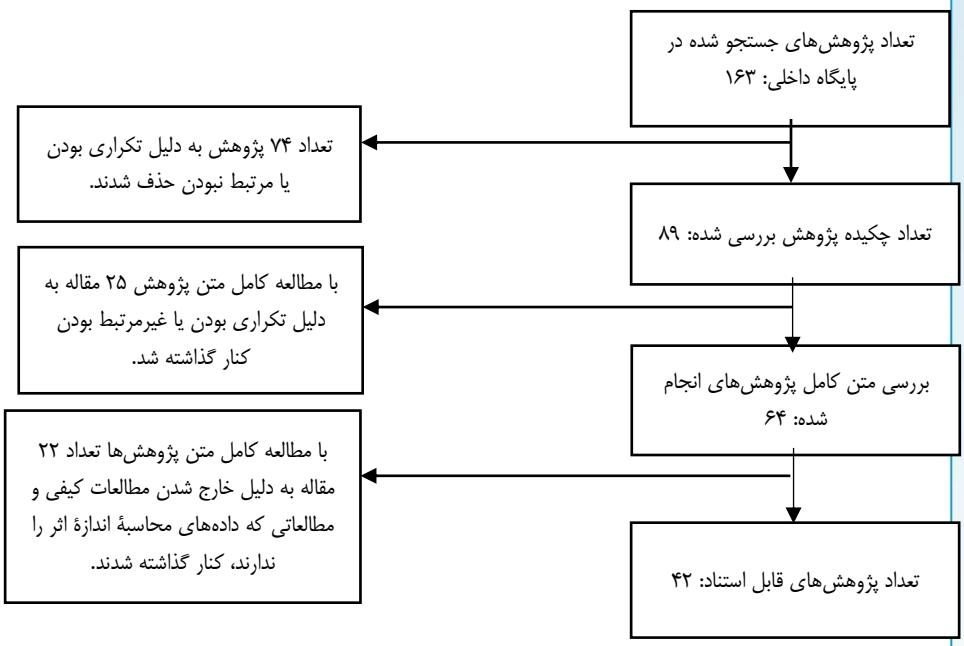
[۱] Meta Analysis

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)، پایگاه الزویر و پایگاه اسپرینگر استفاده شده است.

۴. یافته ها

تعداد پژوهش های بررسی شده در این پژوهش، ۱۳۴ مقاله علمی-پژوهشی؛ ۲۱ پایان نامه و۸ کتاب در زمینه حکمرانی خوب در سازمان‌ها بود. برای انتخاب پژوهش‌های مورد بررسی در جهت انجام مطالعه فراتحلیل در این پژوهش، شرایط زیر درنظر گرفته شد: الف) پژوهش‌هایی انتخاب شدند که متغیرهای مربوط به مدیریت حکمرانی خوب در سازمان‌ها را دارا باشند. ب) پژوهش‌ها دارای مقادیر کمی و آماری باشند و از مطالعات میدانی استفاده کرده باشند یا به بخش‌های آماری سایر پژوهش استناد کرده باشند. ج) پژوهش‌ها دارای اطلاعات لازم برای محاسبه اندازه اثر باشند. شکل ۱ نمودار راهبرد جست وجو و انتخاب مطالعات را نشان می‌دهد.

شکل۱-راهبرد جست وجو و انتخاب مطالعات

در ادامه در جدول ۱ اطلاعات توصیفی پژوهش‌های مورد استفاده در فراتحلیل گزارش شده است.

جدول ۱.اطلاعات توصیفی پژوهش‌های مورد استفاده در فراتحلیل

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

ردیف	کدمقاله	عنوان مطالعه	نام پژوهشگر	سال مطالعه
۱	MOGH	بررسی و سنجش شاخص ها و استاندارد های حکمرانی خوب در سازمان های دولتی و تبیین رابطه آن با اعتماد عمومی در بین کارکنان استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد	مقدم	۱۴۰۲
۲	AKHND	جایگاه حکمرانی خوب با نگاهی بر نظام حقوق ایران	آخوندی‌نیسیانی	۱۴۰۲
۳	HMZM	حکمرانی خوب و نقش قانونگذاران در دولت‌های محلی در نیجریه	حمزه محمد	۲۰۲۳
۴	AYOBNJF	طراحی مدل مطلوب حکمرانی خوب شهری در اصفهان با رویکرد تحلیل موانع برنامه ریزی و مدیریتی	ایوبی نجف آبادی و همکاران	۱۴۰۱
۵	DDKHAH	ارائه مدل پویای حکمرانی خوب در چارچوب اقتصاد پولی	دادخواه و همکاران	۱۴۰۱
۶	NBVIAN۱	طراحی و اعتبار یابی مدل بومی حکمرانی خوب مبتنی بر آموزه های دینی با رویکرد آمیخته	نبویان و همکاران	۱۴۰۱
۷	KRMP	مطالعه نقش کیفیت حکمرانی خوب در رفاه عمومی (مورد مطالعه: کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی و سازمان همکاری اقتصادی و توسعه)	کریم‌پور و همکاران	۱۴۰۰
۸	GHRBAN	شناسایی مؤلفه های حکمرانی خوب در نظام آموزش عالی ایران	قربانیان و همکاران	۱۴۰۰
۹	KHLLES	شناسایی شاخص های حکمرانی خوب در تحقق پذیری سیاست های محیط زیستی سازمان های دولتی با رویکرد کیفی	خلیلی اسنکی	۱۴۰۰
۱۰	KRIM	طرح ریزی مدل توسعه حکمرانی خوب دولتی بر اساس مدلهای توسعه حکمرانی سازمانی در نظام های کارکردی با روش مطالعه کیفی(مطالعه موردی نظام بانکی ایران)	کریمی و همکاران	۱۴۰۰
۱۱	NBVIAN۲	طراحی مدل بومی حکمرانی خوب مبتنی بر آموزه های دینی؛ پژوهشی کیفی مبتنی بر نظریه داده بنیاد	نبویان و همکاران	۱۴۰۰
۱۲	HJILO	طراحی و اعتباریابی الگوی توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب در دانشگاههای علوم پزشکی تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	حاجیلو و همکاران	۱۴۰۰
۱۳	BHRNI	بررسی نقش ابعاد حکمرانی خوب در تبیین توسعه منابع انسانی ادارات ورزش و جوانان	بحرینی و همکاران	۱۴۰۰
۱۴	ANVRSH	ارزیابی شیوه‌های حکمرانی خوب در ادارات محلی کشور عراق	انور شریف و دیهاءالدین	۲۰۲۱
۱۵	AMIRI	ارائه الگویی برای حکمرانی خوب در بخش دفاعی جمهوری اسلامی ایران و ضرورت به کارگیری آن	امیری و همکاران	۱۳۹۹

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

ردیف	کدمقاله	عنوان مطالعه	نام پژوهشگر	سال مطالعه
۱۶	NORI	بررسی شاخص های حکمرانی خوب از دیدگاه های مختلف در سازمان دولتی و خصوصی	نوری	۱۳۹۹
۱۷	YGNBG	مدل مفهومی حکمرانی خوب	یگانگی و بیگلی	۱۳۹۹
۱۸	BGHRZ	طراحی و تبیین مدل حکمرانی خوب برای ادارات کل کتابخانه های عمومی کشور	باقرزاده و همکاران	۱۳۹۹
۱۹	GHOLP	مدل پارادایمی بلوغ حکمرانی شرکتی خوب در صنعت بیمه ایران	قلی‌پور و همکاران	۱۳۹۹
۲۰	NASRZ	ارائه مدل حکمرانی خوب در مدیریت به هم پیوسته منابع آب کشور	نصیری زارع	۱۳۹۹
۲۱	BRCSM	حکمرانی خوب و توسعه	برایان‌کلایو اسمیت ترجمه آدابی و همکاران	۱۳۹۹
۲۲	SKBAL	بررسی نقش تحقق حکمرانی خوب در توسعه نظارت‌های سازمانی	آکبال و عمر	۲۰۱۹
۲۳	SADGH	طراحی مدل توانمندسازی سازمانی بر مبنای حکمرانی خوب: رویکرد کیفی	صادقیان قراقیه و همکاران	۱۳۹۹
۲۴	RMNV	فراتحلیل وظایف نظارتی سازمان بازرسی و مفهوم بندی آن در الگوی حکمرانی خوب	رشیدی و معنوی	۱۳۹۸
۲۵	AKBR	طراحی الگوی سه شاخگی حکمرانی خوب در سازمان های چند سطحی	اکبری و همکاران	۱۳۹۸
۲۶	SPHRN	الگوی خلاقانه شفافیت حکمرانی خوب برای سازمان های سیاستگذار در ایران	سپهرنیا و همکاران	۱۳۹۸
۲۷	SHIRK	واکاوی رئالیستی مدل اعتدال‌گرا؛ نگاه نوین حکمرانی خوب در جغرافیای سیاسی ایران	شیرکوند و همکاران	۱۳۹۸
۲۸	AZBDF	تأثیر حکمرانی خوب بر سلامت سازمانی با توجه به نقش میانجی رفتار سیاسی	عزب دفتر و رجبی فرجاد	۱۳۹۸
۲۹	AMIN	طراحی الگوی حکمرانی خوب در شهرداری تهران	امینی و همکاران	۱۳۹۸
۳۰	BADIM	حکمرانی خوب و خط مشی‌گذاری عمومی: مدل پارادایمی نظارت بر تجارت فرامرزی	بعیدی‌مفردنیا	۱۳۹۸
۳۱	BRTZ	حکمرانی خوب و مبارزه با مفاسد اقتصادی: بررسی حقوق ضد فساد در نظام حقوقی ملی و بین‌المللی	براتی و زارعی	۱۳۹۸

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

ردیف	کدمقاله	عنوان مطالعه	نام پژوهشگر	سال مطالعه
۳۲	DRKHP	آسیب شناسی اجرای خط مشی های سلامت اداری با رویکرد حکمرانی خوب در سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی	درخشان و پیله‌وری	۱۳۹۷
۳۳	SLTNPR	تبیین شاخص‌های حکمرانی خوب در اسلام	سلطانپور	۱۳۹۷
۳۴	DRKHS	شناسایی و تحلیل وضعیت ابعاد حکمرانی خوب در سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی	درخشان	۱۳۹۶
۳۵	BRT	نظارت قضایی بر اعمال اداری از منظر حکمرانی خوب با ارجاع ویژه به نظام حقوقی ایران	براتیان و همکاران	۱۳۹۶
۳۶	TSDGH	نظریه حکمرانی خوب: توانمندسازی دولت طرح پژوهشی حکمرانی خوب	تصدیقی و همکاران	۱۳۹۵
۳۷	SEGS	ارزیابی وضعیت حکمرانی خوب در نظام اداری ایران از منظر خبرگان	سه‌گانه و صانعی	۱۳۹۴
۳۸	SHAKR	تبیین مفهوم حکمرانی خوب شهری: شاخص ها، مدل ها و اهداف آن	شاکری	۱۳۹۳
۳۹	BYGN	شناسایی و اولویت بندی شاخص های حکمرانی خوب	بیگی‌نیا و همکاران	۱۳۹۱
۴۰	BSHIRSH	حکمرانی خوب، فساد و رشد اقتصادی (رویکردی اقتصادی به مقوله حکمرانی خوب)	بشیری و شقاقی شهری	۱۳۹۰
۴۱	JSBNF	الگوی حکمرانی خوب: رهیافتی فرایندی-سیستمی	جاسبی و نفری	۱۳۸۷
۴۲	HDZA	نظارت قضایی بر اعمال اداری از منظر حکمرانی خوب با ارجاع ویژه به نظام حقوقی ایران	هداوند و زارعی	۱۳۸۶

برای تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از پژوهش‌های مدنظر، پس از کدگذاری، از برنامهٔ فراتحلیل جامع برای انجام دادن محاسبات آماری فراتحلیل استفاده شد؛ به این صورت که آزمون های آماری استفاده شده در فرضیه های مقالات مرورشده از طریق فرمول هایی که وولف[۱] ارائه کرد، به اندازهٔ اثر تبدیل و سپس با ترکیب اندازه‌های اثر، به روش هانتز و اشمیت[۲] تحلیل شدند. همچنین برای تفسیر اندازهٔ اثر، از جدول کوهن[۳] استفاده شد. در جدول ۲ توزیع طبقات اندازه اثر برمبنای برآورد آماره‌ها نشان داده شده است.

[۱] Wolf
[۲] Haunter & Schmite
[۳] Cohen

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

جدول ۲: توزیع طبقات اندازه اثر برمبنای برآورد آماره‌ها

معنای اندازه اثر	rمقدار	dمقدار
اندازه اثر کم	کمتر از ۰/۳	کمتر از ۰/۵
اندازه اثر متوسط	از ۰/۳ تا ۰/۵	از ۰/۵ تا ۰/۸
اندازه اثر زیاد	بیشتر از ۰/۵	بیشتر از ۰/۸

در جدول ۳ تعداد و درصد متغیرهای مستقل در پژوهش‌های مرور شده نشان داده شده است. براساس نتایج جدول، متغیرهای به دست آمده برای ایجاد یک مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در پنج دسته متغیرهای ساختاری، متغیرهای زمینه‌ای، متغیرهای عملکردی سازمان، متغیرهای مقرراتی و متغیرهای اجتماعی و فرهنگی طبقه‌بندی شده‌اند. در دسته متغیرهای ساختاری، متغیر استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی با ۵۰ درصد، بیشترین تکرار را در تحقیقات مرور شده داشته‌اند. به همین ترتیب در متغیرهای زمینه‌ای، توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی با ۴۵/۲۳ درصد؛ در متغیرهای عملکردی سازمان، متغیر استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی با ۴۰/۴۷ درصد، در متغیرهای مقرراتی، تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی با ۳۳/۳۳ درصد و درمتغیرهای فرهنگی و اجتماعی هم متغیرهای توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری و ایجاد واحدها اختصاصی درنهاد نظارتی برای پیگری مطالبات شهروندی با ۳۸/۰۹ درصد بیشترین تکرار را درتحقیقات داشته‌اند.

جدول ۳: تعداد و درصد متغیرهای مستقل در پژوهش‌های مرور شده

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	درصد از ۴۲ مطالعه(٪)
متغیرهای ساختاری	استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی	۲۱	۵۰
	شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها	۱۹	۴۵/۲۳
	استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل	۸	۱۹/۰۴
	تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص	۱۱	۲۶/۱۹
	همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی و بازرسی	۱۶	۳۸
متغیرهای زمینه‌ای	توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی	۱۹	۴۵/۲۳
	توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی	۱۷	۴۰/۴۷
	توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها	۷	۱۶/۶۶
	پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی	۱۰	۲۳/۸۰
	بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی سازمان نظارتی	۶	۱۴/۲۸

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	درصد از ٤٢ مطالعه(٪)
متغیرهای عملکردی سازمان	استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی	۱۷	۴۰/۴۷
	توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی	۱۲	۲۸/۵۷
	بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران	۱۰	۲۳/۸۰
	برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان	۱۰	۲۳/۸۰
	توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی	۹	۲۱/۴۲
متغیرهای مقرراتی	استقلال قوانین نظارتی و بازرسی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها	۱۲	۲۸/۵۷
	توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان	۱۰	۲۳/۸۰
	تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی	۱۴	۳۳/۳۳
	تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی	۹	۲۱/۴۲
	ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی	۸	۱۹/۰۴
متغیرهای اجتماعی و فرهنگی	توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در نظارت بر سازمان‌ها	۱۱	۲۶/۱۹
	توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری	۱۶	۳۸/۰۹
	همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها	۵	۱۱/۹۰
	پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان	۱۳	۳۰/۹۵
	ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگری مطالبات شهروندی	۱۶	۳۸/۰۹

برای ادامه تحلیل شاخص‌های به دست آمده، اندازۀ اثرها براساس شاخص همبستگی محاسبه، ترکیب و تحلیل شد. نتایج جدول ۴آزمون خی‌دو نشان میدهد که بین فراوانی شدت اندازۀ اثر r در مطالعات تفاوت وجود دارد.

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

جدول (٤): فراوانی طبقات اندازه اثر متغیرها

	شدت اندازه اثر				آزمون خی‌دو	درصد معناداری
	زیر ۰/۱	زیر ۰/۳	بین ۰/۳ تا ۰/۵	بالاتر از ۰/۵		
شدت اندازه اثر	بدون تاثیر	کم	متوسط	زیاد	۱۹۱/۴۲	۰/۰۰۱**
فراوانی	۰	۱۱	۱۹	۳۶		

همچنین جدول ۵ نتایج آماره Q نشان می‌دهد که ناهمگونی بین مطالعات فراتحلیل معنادار و اندازه اثر در تعدادی از مطالعات نیز معنادار است.

جدول (۵): میانگین تأثیر عو امل مؤثر بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

	اندازه اثر r	حدپایین	حدبالایی	مقدار Z	آماره Q	درجه آزادی	مقدار P
اثر تابث	۰/۲۹	۰/۳۰	۰/۴۲	۲۸۲/۳۴	۱۵۲۳/۰۸	۴۱	۰/۰۰۱
اثر تصادفی	۰/۴۱	۰/۳۶	۰/۵۱	۱۸/۹۱			

یافته‌های جدول ۶ اندازۀ اثرات عو امل مؤثر برخط مشی مدیریت تنوع فرهنگی را نشان می‌دهد. ارتباط همه این متغیرها با ارائه یک خط مشی مدیریت تنوع فرهنگی، برحسب همبستگی پیرسون بود که این آماره به همراه حجم نمونه و جهت رابطه، وارد نرم افزار جامع فراتحلیل و یافته های مرتبط با اندازه اثر، به عنوان خروجی استخراج شدند که نتایج آن در جدول شماره ۶ آمده است.

جدول (٦): اندازۀ اثرات عو امل مؤثر بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
متغیرهای ساختاری	استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی	۲۱	۰/۴۴*	۰/۴۵ – ۰/۳۸	۰/۷۳*	۰/۸۱ – ۰/۵۵	۲۹/۲۰*
	شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها	۱۹	۰/۵۸*	۰/۶۰ – ۰/۵	۰/۶۴*	۰/۶۵ – ۰/۵۲	۸۳/۱۱*

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
	استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل	۸	۰/۶۳*	۰/۶۰ — ۰/۷۲	۰/۶۱*	۰/۶۰ — ۰/۶۵	۹۶/۳۶*
	تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص	۱۱	۰/۶۲*	۰/۶۲ – /۷۰	۰/۵۹*	۰/۵۵ — ۰/۶۲	۹۷/۰۲*
	همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی و بازرسی	۱۶	۰/۷۳*	۰/۷۲ — ۰/۷۵	۰/۶۸*	۰/۶۰ — ۰/۷۰	۱۲۱/۱۵*
متغیرهای زمینه‌ای	توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی	۱۹	۰/۵۵*	۰/۵۰ — ۰/۵۷	۰/۵۹*	۰/۵۲ — ۰/۶۱	۶۹/۴۷*
	توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی	۱۷	۰/۵۴*	۰/۴۸ — ۰/۵۵	۰/۵۵*	۰/۵۳ — ۰/۵۵	۹۱/۰۹*
	توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها	۷	۰/۶۵*	۰/۶۴ — ۰/۷۰	۰/۶۱*	۰/۵۸ — ۰/۶۴	۸۶/۳۱*
	پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی	۱۰	۰/۶۷*	۰/۶۶ — ۰/۶۸	۰/۶۲*	۰/۵۹ — ۰/۶۳	۶۶/۰۱*
	بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی سازمان نظارتی	۶	۰/۶۱*	۰/۵۸ — ۰/۶۲	۰/۵۹*	۰/۵۷ — ۰/۶۷	۹۳/۹۱*
متغیرهای عملکردی سازمان	استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی	۱۷	۰/۴۱*	۰/۴۰ — ۰/۴۵	۰/۴۸*	۰/۳۵ — ۰/۵۰	۷۸/۰۵*

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
	توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی	۱۲	۰/۵۲*	۰/۴۸ — ۰/۵۵	۰/۶۰*	۰/۵۲ — ۰/۶۱	۹۷/۶۱*
	بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران	۱۰	۰/۶۵*	۰/۶۲ — ۰/۶۶	۰/۶۳*	۰/۵۵ — ۰/۶۵	۸۶/۳۱*
	برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان	۱۰	۰/۵۹*	۰/۵۰ — ۰/۶۰	۰/۶۰*	۰/۵۸ — ۰/۶۲	۶۶/۴۵*
	توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی	۹	۰/۵۳*	۰/۵۰ — ۰/۵۷	۰/۵۹*	۰/۵۳ – /۶۰	۲۱/۱۹*
متغیرهای مقرراتی	استقلال قوانین نظارتی و بازرسی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها	۱۲	۰/۴۰*	۰/۳۵ — ۰/۴۱	۰/۳۵*	۰/۳۳ — ۰/۳۶	۹۶/۳۰*
	توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان	۱۰	۰/۵۵*	۰/۵۰ — ۰/۵۶	۰/۵۸*	۰/۵۳ — ۰/۶۰	۷۵/۳۴*
	تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی	۱۴	۰/۳۲*	۰/۲۵ — ۰/۳۲	۰/۲۶*	۰/۲۵ — ۰/۳۲	۹۱/۰۴*
	تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی	۹	۰/۶۱*	۰/۵۱ — ۰/۶۲	۰/۶۱*	۰/۵۴ — ۰/۶۴	۸۵/۶۶*

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
	ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی	۸	۰/۵۹*	۰/۶۰ – ۰/۵۳	۰/۶۶*	۰/۶۸ – ۰/۶۰	۵۲/۱۳*
متغیرهای اجتماعی و فرهنگی	توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در نظارت بر سازمان‌ها	۱۱	۰/۳۸*	۰/۴۰ – ۰/۳۵	۰/۲۸*	۰/۳۳– ۰/۲۵	۵۷/۱۸*
	توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری	۱۶	۰/۵۸*	۰/۶۰ – ۰/۵۲	۰/۶۱*	۰/۶۵– ۰/۵۵	۸۰/۳۱*
	همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها	۵	۰/۲۴*	۰/۲۵ – ۰/۱۹	۰/۱۸*	۰/۲۰– ۰/۱۵	۹۴/۲۵*
	پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان	۱۳	۰/۵۷*	۰/۶۸ – ۰/۵۳	۰/۵۹*	۰/۶۵– ۰/۵۴	۹۸/۳۴*
	ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگری مطالبات شهروندی	۱۶	۰/۴۶*	۰/۴۹ – ۰/۴۰	۰/۴۸*	۰/۵۰– ۰/۴۰	۱۰۰/۰۸*

تورش انتشار، سوگیری مطالعات چاپ شده را نشان می دهد. تورش انتشار در فراتحلیل منجر به عدم تعیین صحیح ارتباط بین عامل مواجهه و پیامد می شود. علاوه بر این، ممکن است که همبستگی بین مواجهه و پیامد بیشتر دیده شود یا در نظر گرفته نشود. برای برآورد تورش انتشار از

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

سه روش روزنتال[۱]، اروین[۲] و نمودار قیفی استفاده شد. بر اساس روش رزونتال از آنجا که تعداد مطالعاتی که می‌تواند یافته‌های معنادار اندازه اثر را به غیر معنادار مبدل سازد (۸۶۵) از مقدار مطالعات برآورد شده یعنی عدد ۱۲۷ بیشتر است، پس مطالعات فراتحلیل در مقابل تورش انتشار مقاوم هستند. همچنین براساس روش اروین نیز طبق جدول ۷تعداد ۷۵ مطالعه با اندازه اثر صفر نیاز است تا متوسط اندازه اثر از مقدار فعلی اندازه اثر به مقدار کوچک‌تر (۰/۰۱) تغییر یابد، چنین پیشامدی بعید به نظر می‌رسد.

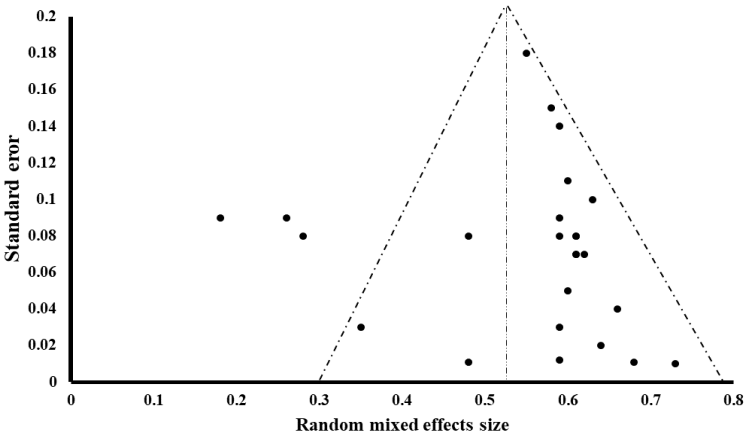
جدول ۷: برآورد میزان تورش انتشار در مطالعات مربوط به ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

روش	تعداد اندازه اثر	متوسط اندازه اثر به دست آمده	متوسط اندازه اثر مورد انتظار	متوسط اندازه اثر مطالعات گمشده	تعداد مطالعات لازم برای تنزل اندازه اثر(۰/۱)	نتیجه‌گیری
روزنتال	۲۹۵	۰/۶۸	۰/۰۵	۰/۰۵	۹۰۱	عدم تورش انتشار
اروین	۲۹۵	۰/۶۸	۰/۱	۰	۸۶	عدم تورش انتشار

شکل ۲نمودار قیفی نبود سوگیری را در انتشار نشان می‌دهد. نمودار قیفی با شاخص‌های خطای استاندارد در شکل ۲ نشان می‌دهد که که مطالعات بزرگتر با واریانس کمتر (خطای استاندارد کمتر) در قسمت بالای شکل و مطالعات کوچکتر با واریانس بیشتر (خطای استاندارد بیشتر) در قسمت پایین شکل توزیع شده است. همچنین در جدول ۸ نتایج میزان اندازهٔ اثر هر یک از متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

[۱] Rosenthal Method
[۲] Orwin Method

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

شکل۲نمودار قیفی اندازه اثر شاخص خطای استاندارد

جدول ۸: نتایج میزان اندازه اثر هر یک از متغیرها

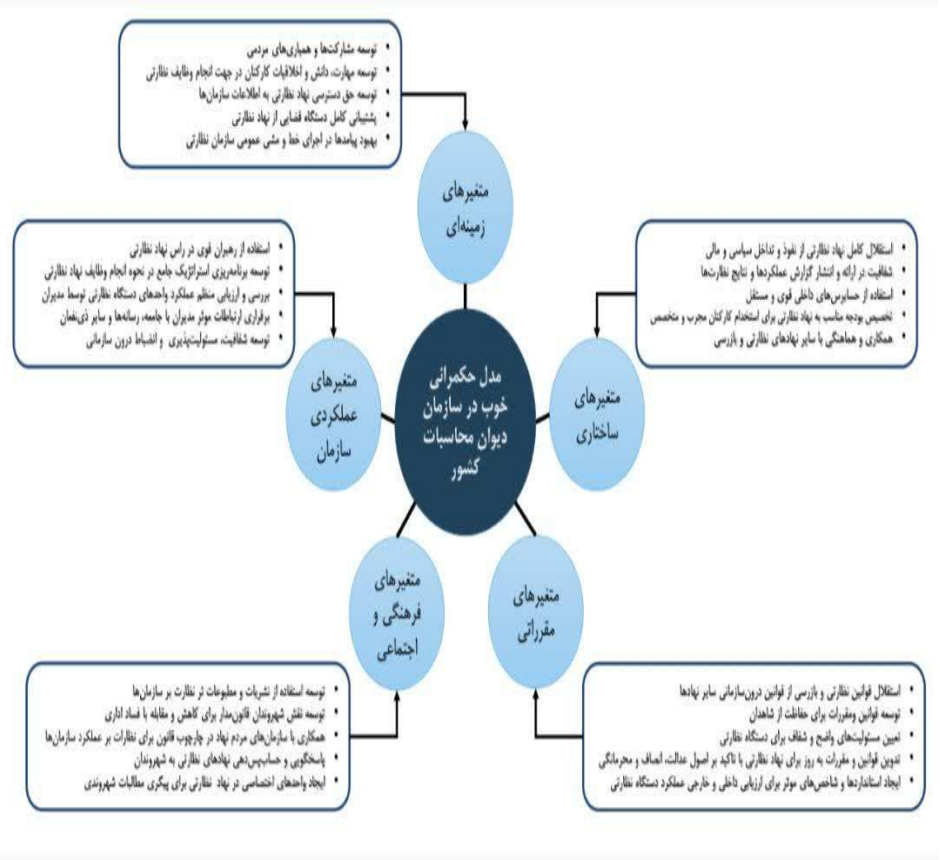
دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	اثرات ترکیبی تصادفی	میزان اثر
متغیرهای ساختاری	استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی	۰/۷۳*	زیاد
	شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها	۰/۶۴*	زیاد
	استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل	۰/۶۱*	زیاد
	تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص	۰/۵۹*	زیاد
	همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی و بازرسی	۰/۶۸*	زیاد
متغیرهای زمینه‌ای	توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی	۰/۵۹*	زیاد
	توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی	۰/۵۵*	زیاد
	توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها	۰/۶۱*	زیاد
	پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی	۰/۶۲*	زیاد
	بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی سازمان نظارتی	۰/۵۹*	زیاد
متغیرهای عملکردی سازمان	استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی	۰/۴۸*	متوسط
	توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی	۰/۶۰*	زیاد
	بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران	۰/۶۳*	زیاد

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	اثرات ترکیبی تصادفی	میزان اثر
	برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان	۰/۶۰*	زیاد
	توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی	۰/۵۹*	زیاد
متغیرهای مقرراتی	استقلال قوانین نظارتی و بازرسی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها	۰/۳۵*	متوسط
	توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان	۰/۵۸*	زیاد
	تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی	۰/۲۶*	کم
	تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی	۰/۶۱*	زیاد
	ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی	۰/۶۶*	زیاد
متغیرهای فرهنگی و اجتماعی	توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در نظارت بر سازمان‌ها	۰/۲۸*	کم
	توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری	۰/۶۱*	زیاد
	همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارات بر عملکرد سازمان‌ها	۰/۱۸*	کم
	پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان	۰/۵۹*	زیاد
	ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگری مطالبات شهروندی	۰/۴۸*	زیاد

باتوجه به نتایج بدست آمده در مراحل قبل با استفاده از تکنیک فراتحلیل، در شکل ۳مدل به دست آمده از نتایج حاصل شده ترسیم شده است. در این مدل از دو دسته عوامل با اندازهٔ اثر بالا و عوامل با اندازهٔ اثر متوسط استفاده شده است.

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

شکل۳- مدل حکمرانی خوب در دستگاه های نظارتی

۵. بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش شناسایی وتعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب سازمانی در دستگاه‌های نظارتی کشورایران بود.

در این راستا با استفاده از تکنیک فراتحلیل به بررسی ۴۲ مطالعه صورت گرفته در این حوزه پرداخته شد. نتایج نشان داد این متغیرها در پنج دسته زمینه‌ای، ساختاری، مقرراتی، فرهنگی و اجتماعی، و عملکردی سازمان تقسیم می‌شود که هر کدام از آنها بوسیله شاخص هایی (۲۵ شاخص) تعریف می شوند.

در دسته متغیرهای ساختاری، تمامی متغیرها شامل استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی، شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها، استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل، تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

مجرب و متخصص و همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۲۱ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۷۳ است، به همین ترتیب، رابطه شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها در ۱۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۴ است، رابطه استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل در ۸ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۱ است، رابطه تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص در ۱۱ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است و در نهایت رابطه همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی در ۱۶ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۸ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه ها با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازهٔ اثر کوهن، اندازهٔ اثر کلیه متغیرها زیاد است.

در دسته متغیرهای زمینه‌ای، تمامی متغیرها شامل توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی، توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی، توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها، پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی و بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی نهاد نظارتی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است، به همین ترتیب، رابطه توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی در ۱۷ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۵ است، همچنین رابطه توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها در ۷ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۱ است، به همین ترتیب، رابطه پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارت در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۲ است، در نهایت رابطه بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی نهاد نظارتی در ۶ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازهٔ اثر کوهن، اندازهٔ اثر کلیه متغیرها زیاد است.

در دسته متغیرهای عملکردی سازمان، تمامی متغیرها شامل استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی، توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی، بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران، برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان و توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

که رابطه استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۷ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۴۸ است که نشان دهنده مثبت و معناداری است. با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، این اندازۀ اثر متوسط است. به همین ترتیب، رابطه توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی در ۱۲ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۰ است، همچنین رابطه بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۳ است، رابطه برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۰ است، در نهایت رابطه توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی در ۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، اندازۀ اثر کلیه متغیرها زیاد است.

در دسته متغیرهای مقرراتی، تمامی متغیرها شامل استقلال قوانین نظارتی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها، توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان، تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی، تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی و ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه استقلال قوانین نظارتی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۲ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۳۵ است، با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، این اندازۀ اثر متوسط است. به همین ترتیب، رابطه توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۸ است، همچنین رابطه تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی در ۱۴ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۲۶ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه است. با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، این اندازۀ اثر کم است. رابطه تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی در ۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۱ است، در نهایت رابطه ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی در ۸ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۶ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، این اندازۀ اثر برای متغیرهای یاد شده زیاد است.

در دسته متغیرهای فرهنگی و اجتماعی، تمامی متغیرها شامل همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارات بر عملکرد سازمان‌ها، توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

و مقابله با فساد اداری، همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارات بر عملکرد سازمان‌ها، پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان و ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگری مطالبات شهروندی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۶ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۸ است، به همین ترتیب، رابطه همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارات بر عملکرد سازمان‌ها در ۵ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۲۴ است، با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، این اندازۀ اثر کم است. همچنین رابطه پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان در ۱۳ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۷ است، به همین ترتیب، رابطه ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگری مطالبات شهروندی در ۱۶ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۴۶ است، درنهایت، رابطه توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در ۱۱ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۲۸ است با توجه به جدول تفسیر اندازۀ اثر کوهن، این اندازۀ اثر کم است. بقیه متغیرها اثر کوهن زیاد است که نشان دهنده مثبت و معناداری تمام رابطه ها با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است.

نتایج به دست امده در این پژوهش با نتایج تحقیقات پیشین از مهرابی وهمکارن(۱۴۰۲)، ایوبی و همکاران(۱۴۰۱)، حمزه محمد (۲۰۲۳)، قیوم وهمکاران (۲۰۲۲) همسو و در یک راستا می باشد. نهادهای نظارتی در ایران با تمرکز بر این پیشنهادات کاربردی و پرداختن به متغیرهای شناسایی شده در مقوله‌های زمینه‌ای، ساختاری، مقرراتی، فرهنگی و اجتماعی، و عملکردی سازمان می‌توانند شیوه‌های حاکمیتی خود را تقویت کرده و اثربخشی و کارایی کلی خود را افزایش دهند. نهادهای نظارتی بخصوص دیوان محاسبات کشور با تمرکز بر متغیرهای شناسایی شده می توانند کارایی، شفافیت و فرآیندهای تصمیم گیری خود را بهبود بخشند. اجرای اقدامات پیشنهادی می تواند منجر به افزایش تعامل، اعتماد و همکاری ذینفعان شود و در نهایت اثربخشی نظارتی را افزایش دهد. لذا دیوان محاسبات کشور با پرداختن به متغیرهای نظارتی می تواند منجر به انطباق بهتر با قوانین و مقررات شود و منجر به یک چارچوب نظارتی قوی تر شود.همچنین دیوان محاسبات کشور با ترویج رفتار اخلاقی و یکپارچگی در سازمان می تواند شهرت و اعتبار آن را در بین ذینفعان افزایش دهد. نهادهای نظارتی با اجرای سیستم های سنجش عملکرد و پرورش فرهنگ بهبود مستمر می توانند به سطوح بالاتری از عملکرد و سازگاری دست یابند. دیوان محاسبات کشور با تعامل با جامعه و ارتقای مسئولیت اجتماعی می‌تواند به نهادهای نظارتی در ایجاد اعتماد و افزایش شهرت آنها کمک کند.

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی با استفاده از روش های تصمیم گیری به رتبه بندی این متغیرها پرداخته شود. همچنین در پژوهشی دیگر به بررسی میزان ارتباط و اثرگذاری این متغیرها در سازمان های مختلف پرداخته شود. همچنین انجام یک مطالعه تطبیقی برای تجزیه و تحلیل شیوه های حاکمیت در نهادهای نظارتی در ایران با سایر کشورها برای شناسایی بهترین شیوه ها و زمینه های بهبود.

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

۶. منابع

۱- امیری، ایوب، رزقی رستمی، علیرضا، گلرد، پروانه، صالحی صدقیانی، جمشید، (۱۳۹۹)، ارائه الگویی برای حکمرانی خوب در بخش دفاعی جمهوری اسلامی ایران و ضرورت به کارگیری آن، نشریه مدیریت منابع در نیروی انتظامی، شماره ۳۰.

۲- ایوبی نجف آبادی، حسین، فاتحی راد، نوید، سلاجقه، سنجر، کمالی، محمدجلال، (۱۴۰۱)، طراحی مدل مطلوب حکمرانی خوب شهری در اصفهان با رویکرد تحلیل موانع برنامه ریزی و مدیریتی، نظریه های نوین مدیریت دولتی، دوره ۱، شماره ۲، ۱۷-۱.

۳- بحرینی، امیر، میریوسفی، سیدجلیل، بیگلری، نسرین، (۱۴۰۰)، بررسی نقش ابعاد حکمرانی خوب در تبیین توسعه منابع انسانی ادارات ورزش و جوانان، مدیریت ورزشی، دوره ۱۳، شماره ۲، صص ۶۸۶-۶۵۹.

۴- سردار نیا، خلیلی، شاکری، حمید، (۱۳۹۳)، تبیین حکمرانی خوب در نهج البلاغه با رویکرد روشی زمینه گرا مجله مطالعات حقوقی، دوره ششم، شماره ۴، زمستان.

۵- سلطانپور، احمد، (۱۳۹۷)، شاخص های حکمرانی خوب در اسلام، همایش بین المللی بازخوانی آثار علمی و فرهنگی انقلاب اسلامی ایران، دوره ۱، ۱۳۹۷، قم

۶- حاجیلو، محمد، محمدی، نبی ا...، درودی، هما، منصوری، علی، (۱۴۰۰)، طراحی و اعتباریابی الگوی توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب در دانشگاه های علوم پزشکی تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، توسعه آموزش در علوم پزشکی، دروه ۱۴، شماره ۴۲، صص ۲۳-۹.

۷- قربانیان، ماریا، و قهرمانی، محمد، و ابوالقاسمی، محمود، (۱۴۰۰)، شناسایی مؤلفه های حکمرانی خوب در نظام آموزش عالی ایران. اندیشه های نوین تربیتی، ۱۷(۱)، ۸۲-۵۳. https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=۵۷۳۲۰.

۸- مهرابی, قاسم, جلالی فرهانی, مجید, & سجادی, نصرالله. (۱۴۰۲). مدل حکمرانی در فدراسیون های ورزشی: رویکرد حکمرانی خوب. نشریه مدیریت ورزشی, ۱۵(۱), ۱-۱۸. doi: ۱۰,۲۲۰۵۹/jsm.۲۰۱۷,۲۲۶۱۰۳,۱۷۷۱

۹- غفاری، رحمان، (۱۳۹۷)، شایستگی مدیران، سازه ای بنیادین در تحقق حکمرانی خوب سازمانی و مدیریت منابع انسانی سبز در ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در شمال کشور، رفاه اجتماعی، سال هجدهم، شماره ۷۰.

۱۰- مولائی، سوران، ایراندوست، منصور، احمدیان، جمیله، بهمنی، کامیار، (۱۳۹۸)، ارتباط رهبری اخلاقی با حکمرانی خوب در سازمان های دولتی، اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۴.

۱۱- Hamza Mohammed (۲۰۲۳), Good Governance and the Role of Legislators in Local Governments in Nigeria, African Journal of Social Sciences and Humanities Research ٦(٥), ٢٧-٣٤. DOI:١٠,٥٢٥٨٩/AJSSHR٦WG٦VYHE

۱۲- Albaity, Mohamed, Hanifa Md Noman, Abu, Saadaoui Mallek, Ray, (۲۰۲۱), Trustworthiness, good governance and risk taking in MENA countries, Borsa Istanbul Review ٢١-٤ (٢٠٢١) ٣٥٩ _ e٣٧٤.

۱۳- Mansoor, Mahnaz, (۲۰۲۱), Citizens' trust in government as a function of good governance and government agency's provision of quality information on

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]

social media during COVID-۱۹, Government Information Quarterly, ۳۸, ۱۰۱۵۹۷.

۱۴- Kallmuenzer, Andreas, Lorenzo, Daniel, Siller, Elisabeth, Rojas, Alvaro, Kraus, Sascha, (۲۰۲۰), Antecedents of good governance of hospitality family firms, The International Journal of Entrepreneurship and Innovation ۱–۱٤, DOI:۱۰,۱۱۷۷/۱٤٦٥۷٥۰۳۲۰۹۸۱٥۹۳.

۱۵- Ibrahim, Nor Hafizah, Keng Kok, Tee, Mohd Lokman, Anitawati, (۲۰۲۰), Towards Good Governance: Values Internalization and Organizational Performance, MALAYSIAN JOURNAL OF CONSUMER AND FAMILY ECONOMICS Vol ۲٤ (S۲), ۲۰۲۰.

۱۶- Yousef, M., Ihsan, F., & Ellahi, A. (۲۰۱٦). Exploring the impact of good governance on citizen's trust in Pakistan. Government of Informant Quarterly, ۳۳(۱), ۲۰۰-۲۰۹.

۱۷- Sancino, Alessandro, Sicilia, Mariafrancesca, Grossi, Giuseppe, (۲۰۱۷), Between patronage and good governance: Organizational arrangements in (local) public appointment processes, International Review of Administrative Sciences ۰(۰) ۱–۱۸, DOI: ۱۰,۱۱۷۷/۰۰۲۰۸٥۲۳۱٦٦۷٥۹٤٤.

۱۸- Marwan, Awaludin, (۲۰۱۹), A Commentary: The Position of Ethnic Minorities From the Connection Between Theory of Justice and Good Governance, Race and Justice ۱-۲۰, DOI: ۱۰,۱۱۷۷/۲۱٥۳۳٦۸۷۱۹۸۷۳۰۱٦.

۱۹- Qoyum, Abdul, Rizky Prima Sakti, Muhammad, Mohd Thas Thaker, assanudin, Umar AlHashfi, Rizqi, (۲۰۲۲), Does the islamic label indicate good environmental, social, and governance (ESG) performance? Evidence from sharia-compliant firms in Indonesia and Malaysia, Borsa _Istanbul Review, ۲۲-۲, ۳۰٦-۳۲

۲۰- Connolly, John, Gifford, Anne, Kanol, Direnc¸ Yilmaz, Omur, (۲۰۱۷), The role of transnational education in public administration and public affairs to support 'good governance' in the Turkish republic of North Cyprus, Teaching Public Administration ۱–۱٥

[Downloaded from danesh.dmk.ir on 2026-11-12]